

UVODNIK

Radovi sadržani u ovome posebnom broju *Arhiva za higijenu rada i toksikologiju* bili su priopćeni na 2. hrvatskom znanstvenom simpoziju pod nazivom "Azbest i bolesti izazvane azbestom", koji je održan u Splitu 6. prosinca 2008. godine. Simpozij je organizirala Klinika za plućne bolesti Kliničkoga bolničkog centra Split pri kojoj djeluje Referentni centar Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske (RH) za azbestozu i druge bolesti izazvane azbestom. Simpozij je organiziran u suradnji s Nastavnim zavodom za javno zdravstvo Županije splitsko-dalmatinske i Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Uspješnosti simpozija znatno su pridonijeli sudionici iz Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Hrvatskog zavoda za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu i Zavoda za pulmologiju Kliničkoga bolničkog centra Rijeka.

Usprkos zabrani industrijske uporabe azbesta koja je od 2005. godine na snazi u Europskoj Uniji, a od 2006. godine i u našoj zemlji, izloženost azbestu još će dugo biti javnozdravstveni problem s obzirom na dugogodišnju intenzivnu uporabu azbesta i njegovo ugrađivanje u postojeće građevinske i druge objekte. Azbestoza pluća i poplućnice i maligni mezoteliom poplućnice te tumori pluća i gastrointestinalnog trakta važan su problem na područjima sa značajnim izvorima profesionalne i okolišne izloženosti azbestu. Rezultati brojnih provedenih istraživanja upućuju na porast ove patologije u mnogim zemljama, a i naša zemlja suočava se sa sličnim trendom.

Na osnovi podataka prikazanih na simpoziju i sabranih u ovoj publikaciji razmatraju se problemi s kojima ćemo se suočavati u razdoblju koje je pred nama te okvirni pristup njihovom rješavanju. Prezentirana je strategija gospodarenja azbestnim otpadom u RH utemeljena na općim načelima Europske Unije.

Epidemiološki podaci o incidenciji tumora koji se mogu povezati s azbestom pokazali su njezino nedvojbeno povećanje u RH u zadnjih 10 do 20 godina, kao i značajne regionalne razlike u incidenciji mezotelioma pleure koja je veća u primorskom u odnosu na kontinentalni dio naše zemlje. S obzirom na dugu latenciju u razvoju malignoma, što je posebno aktualno u nastanku malignog mezotelioma poplućnice, istaknuto je da ćemo se s time kao

INTRODUCTION

This supplement to *Archives of Industrial Hygiene and Toxicology* brings articles that were presented at the 2nd Croatian Scientific Symposium entitled "Asbestos and Asbestos-Related Diseases", which was held in Split on 6 December 2009. The symposium was organised by the Clinic for Pulmonary Diseases of the Clinical Hospital Centre Split that includes a Reference centre for asbestosis and other asbestos-related diseases, appointed by the Croatian Ministry of Health and Social Welfare. Other organising institutions were the Teaching Institute of Public Health of the Split-Dalmatia County and the national Environmental Protection and Energy Efficiency Fund. The symposium gathered participants from the Institute for Medical Research and Occupational Health, Croatian Public Health Institute, Croatian Institute for Health Protection and Safety at Work, and the Pulmonology Department of the Clinical Hospital Centre Rijeka.

Even though industrial use of asbestos has been banned since 2005 in the EU and since 2006 in Croatia, exposure to asbestos will long remain a public health issue due to its extensive long-term use and application, particularly in construction materials. Of particular concern are diseases associated with occupational and environmental asbestos exposure such as asbestosis of the lung and/or pleura, malignant pleural mesothelioma, and tumours of the lung and gastrointestinal system. A number of research studies have shown that these diseases are on the rise in many countries, including Croatia.

Data presented at the Symposium and collected in this supplement raise the issues that are ahead of us and seek to offer a framework for handling them. The supplement also presents the national asbestos waste management strategy, which is based on the principles set by the European Union.

Epidemiological data have shown a clear rise in asbestos-related tumour incidence in Croatia over the last twenty years, as well as a significantly higher incidence in pleural mesothelioma in the coastal areas vs. inland Croatia. As the latency period for the malignant tumour to develop is long, especially in the case of malignant pleural mesothelioma, it is clear that this issue will persist.

posljedicom prethodne izloženosti azbestu još dugo susretati.

Tijekom 2007. i 2008. godine u RH stupili su na snagu novi propisi vezani uz zaštitu i prava radnika profesionalno izloženih azbestu koji su usklađeni s propisima Europske Unije i Međunarodne organizacije rada i koji čine pozitivni iskorak u zaštiti na radu, zaštiti zdravlja te socijalnom i mirovinskom osiguranju radnika profesionalno izloženih azbestu.

Simpozij je pokrenuo i nove teme vezane uz zasada neriješeno sagledavanje komunalne izloženosti azbestu u RH, kao i uz nove pristupe ranom otkrivanju osoba rizičnih za razvoj malignih bolesti izazvanih azbestom.

Nadamo se da će radovi sabrani u ovoj publikaciji pomoći da se unaprijedi djelatnost u ovome području zdravstvene zaštite, ujedinjujući napore stručnjaka ekoloških, javnozdravstvenih i kliničkih struka.

Gošće urednice
Slavica Cvitanović i Jelena Macan

In 2007 and 2008, Croatia passed new legislation on the rights of workers occupationally exposed to asbestos, which has been harmonised with the European Union and International Labour Organization regulations. This legislation is a step forward in promoting safety at work, protection of health and social/welfare rights of the exposed workers.

In addition, the Symposium addressed issues related to public exposure to asbestos and proposed approaches to early identification of patients who are at increased risk of asbestos-related malignant diseases.

We hope that articles collected in this supplement will help to promote protection of health in this field by combining the efforts of environmental, public health, and clinical expertise.

Guest editors
Slavica Cvitanović and Jelena Macan